

Rundor med fokus på undervisningskvalitet: Professionell utveckling genom kollegialt lärande för lärare

*Henrik Lindqvist, Linköpings
universitet*

*Jennifer Gore, University of
Newcastle, Australien*

Internationellt organiseras skolutveckling ofta som kollegialt lärande, som bygger på lärares professionella samarbete. Ändå visar få studier hur kollegialt lärande positivt påverkar skolmiljöer eller elevernas lärande. En sätt att organisera lärares professionella utveckling där forskningen kunnat uppvisa positiva resultat är att använda metoden rundor med fokus på undervisningskvalitet (Quality Teaching Rounds, QTR).

Utgångspunkter

Vi kommer i denna text presentera studier som gjorts av rundor med fokus på undervisningskvalitet (QTR, Quality Teaching Rounds), samt diskutera metodens relevans för svensk skola. Den här texten har tillkommit efter det att författarna startat ett samarbete kring QTR och hur metoden påverkar hur nyblivna lärare uppfattar stöd. Metoden QTR utvecklades av Jennifer Gore och Julie Bowe i Australien. Studierna av metoden som redovisas i denna text är genomförda i Australien. Metoden innebär att lärare observerar och analyserar varandras undervisning som professionellt kollegialt lärande. I metoden använder lärare tre övergripande frågor för att undersöka sin undervisning.

- I vilken utsträckning kan undervisningen påvisa intellektuell kvalitet?
- På vilka sätt stöder miljön elevernas inlärning?
- Hur kan lärandet bli mer betydelsefullt eller meningsfullt för eleverna?

(Gore, 2018, s. 40)

Det är viktigt att betona att QTR fokuserar på undervisningens kvalitet och inte på lärarens egenskaper. I många former av professionell utveckling utvecklas makthierarkier och krav på synliga resultat, vilket kan påverka utfallet av lärares kollegiala lärande. QTR försöker motverka makthierarkier och bygga vidare på vad lärarna redan gör. Att genomföra QTR innebär en stor respekt för lärare och deras förmåga att förfinas sin undervisning. På detta sätt ses lärarna som kapabla och deras tidigare erfarenheter betraktas som tillgångar (Gore, 2018).

Beskrivning av metoden

Tillvägagångssättet i QTR är inte beroende av utbildningsnivåer eller ämnesområden. I stället används metoden för alla årkurser och ämnen (Gore & Rosser, 2020), och är oberoende av lärarens tidigare erfarenheter eller år i yrket. Metoden är avsedd att utveckla lärares tillit till sin förmåga och förbättra välbefinnande såväl som professionellt engagemang. I QTR arbetar fyra eller fler

lärare tillsammans. En runda innehåller tre aktiviteter som följer på varandra och som utförs under en skoldag. Stegen är:

1. *Läsdiskussion*: denna del tar vanligtvis en timme och är utformad för att stödja gemensam förståelse, utveckla en gemensam teoretisk bas och förbättra känslan av professionell gemenskap.
2. *Observation*: En av lärarna undervisar i en helklass och de andra lärarna observerar lektionen.
3. *Kodning och diskussion*: Varje lärare kodar den observerade lektionen, inklusive läraren som höll lektionen. Detta följs av en diskussion där alla lärarna deltar.

(Gore, et al. 2017)

Lärarna stannar i samma grupp under en komplett uppsättning lektioner, vilket innebär att alla lärare ska hålla en lektion som ska observeras av de andra lärarna. Det är viktigt att observera en hel lektion och att fokusera på klassrumssituationen. Observationen ska också fokusera på elevernas lärande under lektionen, och relatera till undervisningskvalitet, enligt den modell för undervisningskvalitet som QTR bygger på. Diskussionerna och kodningen fokuseras med hjälp av tre dimensioner för undervisningskvalitet (Quality Teaching; Gore, 2018).

- Intellektuell kvalitet (kunskapsdjup, högre ordningstänkande, metaspråk etc.)
- Lärmiljöns kvalitet (engagemang, höga förväntningar, socialt stöd etc.)
- Signifikans (inkludering, ömsesidigt beroende, kunskapsintegration etc.)

QTR fokuserar undervisningskvaliteten utifrån en helhetssyn; den innefattar bland annat undervisning, elevers lärande, social rättvisa och elevengagemang (Gore, 2018). Andra upplägg för professionell utveckling saknar ibland sådan tydlig artikulering av vad god undervisning kan innefatta (Bowe & Gore, 2017). Utvecklingsinsatser har bland annat kritiserats för att enbart ske vid enstaka tillfällen, med lärare som passiva mottagare av information (Avalos, 2011). Studier av samarbetsinriktat kollegialt lärande bland lärare har inte heller visat förbättrade resultat på lärares undervisning eller elevers resultat (Hill, Beisiegel, & Jacob, 2013).

Resultat av studier av rundor för undervisningskvalitet

Resultat av forskningen kring rundor för undervisningskvalitet (QTR), inklusive en randomiserad kontrollerad studie, visar att metoden förbättrar undervisningens kvalitet och förbättrar lärarens engagemang (Gore, 2018). De positiva effekterna fanns kvar sex månader efter interventionen. I studien påverkades inte effekterna av årskurs, elevers olika socioekonomiska bakgrund eller lärarens erfarenhet (Gore et al. 2017). De lärare som var med i studien deltog i fyra halva utbildningsdagar med QTR.

Kvalitativa studier stöder QTR som en förändrande upplevelse, och kvalitativa studier med lärare har kommit fram till följande resultat (Gore, 2018, s. 42):

- Förbättrad yrkesmässig kunskap om vad som utgör god undervisning.
- Större skicklighet och effektivitet (både individuellt och kollektivt) som ett resultat av användningen av gemensamma begrepp och språk.
- Starkare yrkesidentiteter till följd av både bekräftelsen och utmaningen från att granska undervisning på konstruktiva sätt.
- Förbättrat välbefinnande och engagemang i yrket.
- Ökad förmåga att leda och ledas av kollegor i fortlöpande förfining av undervisningen.

Nyutbildade lärare har rapporterat ett ökat kollegialt stöd och starkare professionella relationer som ett resultat av att använda QTR. QTR kan användas som en metod för att förbättra skolor, men också för att motverka avhopp från yrket. I en svensk studie av nyutbildade lärare fann Lindqvist et

al. (2019) att nyutbildade lärare använder sig av sin autonoma position för att klara av de utmaningar det innebär att börja undervisa, en strategi som kan leda till tankar om avhopp. Andra nyutbildade lärare ville påverka sina skolor och kollegor, men fann sig då ibland i konflikt med andra lärare. QTR har visat sig motverka hierarkier och dämpa maktkamp mellan lärare. Med fokus på undervisning och professionell förbättring kan det bli möjligt för nyutbildade lärare att få mer än en begränsad position i den kollegiala miljön. Det kan också utmana bristförklaringen som används för att beskriva nyutbildade lärare (Kelchtermans, 2019), eftersom förbättringen är konkret då metoden är specifikt inriktad på undervisningskvalitet för alla lärare som deltar.

Relevans i ett svenskt sammanhang

Sverige liksom andra jämförbara länder, har problem med lärarbrist,. För närvarande finns det inga tecken på att detta problem minskar. Faktum är att Skolverket (2019) rapporterar en uppskattad brist på 45 000 lärare år 2033. Problemet med att många nyutbildade lärare slutar har diskuterats, och ansträngningar för att locka tillbaka lärare som har lämnat yrket har gjorts. QTR har visat sig ha en positiv inverkan när det gäller att behålla lärare, inte bara nyutbildade, och även resulterat i att lärare beskrivit ett förbättrat socialt stöd.

I Sverige har kollegialt lärande och kollegialt stöd beskrivits som metoder för att förbättra skolornas undervisning. Med tanke på dessa ansträngningar är QTR-metoden möjligen ett tillägg att pröva i ett svenskt sammanhang, inte minst med tanke på de lovande forskningsresultat som metoden hittills genererat. Att blint använda sig av kollegialt stöd som universallösning på skolproblem har begränsningar (Löfgren & Karlsson, 2016). Tvärtom kan användningen av QTR-förfarandet fungera som ett användbart tillägg till att bara endast förespråka samarbetsinsatser utan något begreppsmässigt stöd, grundat i att förbättra undervisningen. Blivande lärare beskriver stöd från kollegor som ett sätt att hantera svårigheter (Lindqvist et al., 2017), men att söka stöd som nybliven lärare är ibland svårare än förväntat (Le Maistre & Paré, 2010).

Kollegialt lärande bland lärare i svenska skolor sker ibland i form av studiedagar, där en viss idé eller metod presenteras. Detta saknar dock en systematisk och datadriven strategi för att förstå undervisningen eller dess komplexitet. Här kan QTR möjligen tillföra nya perspektiv och bygga vidare på lärarnas kollegiala lärande, som innefattar en helhetssyn på undervisning (Gore, 2018). Det verkar viktigt att använda sig av forskningsbaserade metoder i skolutvecklingen, inte minst med tanke på de avhopp och de känslomässiga utmaningar som beskrivs av nyutbildade lärare. Det verkar också vara ett effektivt sätt att använda resurser för skolutveckling med tanke på den etablerade kopplingen mellan lärarnas tillit till sin förmåga att undervisa och tankar om att lämna yrket (Wang et al., 2015).

Slutsatser

I ett svenskt sammanhang kan QTR bli en naturlig utveckling för skolor som arbetar med kollegialt lärande. Det skulle möjligen kunna bli ett viktigt nytillskott att pröva i svenska förhållanden. Detta skulle innebära att man använder sig av ett forskningsbaserat tillvägagångssätt för yrkesutveckling i svenska skolor genom att prova metoden och analysera effekterna. Resultaten från QTR visar också på några viktiga resultat att ha med i den i professionella utvecklingen och i utvärderingar av undervisningen: Lärarna kan förbättra sin undervisning, och det är viktigt att "uppmuntra lärare i alla skeden att lära av varandra" (Gore, 2018 s. 42). För att detta ska kunna bli verklighet behövs sätt att förfina professionell kunskap om vad god undervisning är, samt att förbättra det professionella språket som lärare kan använda för att diskutera svårigheter (Caspersen & Raaen, 2014). Mot bakgrund av de lovande resultaten från Australien kan ett försök med denna metod i ett svenskt sammanhang vara ett värdefullt tillskott till befintliga skolutvecklingsprogram.